

ТИПОВА ІНСТРУКЦІЯ

першочергових дій персоналу й посадових осіб підприємств, установ та організацій у разі загрози виникнення терористичних або диверсійних актів

1. Заходи попереджувального характеру:

- здійснити комплексне обстеження стану надійності охорони об'єкта, посилити пропускний режим із допуску на об'єкт автотранспорту, персоналу й відвідувачів, проводити ретельну перевірку ввезеного на об'єкт майна й внесеної ручної поклажі. Для цих цілей використовувати технічні засоби (металодетектори, газоаналізатори, дзеркала для огляду автомобілів та ін.);

- ужити додаткових заходів щодо інженерно-технічної оснащеності об'єкта, додатково встановити модернізовані системи сигналізації й відеоспостереження в зонах підвищеного ризику;

- оснастити телефони об'єкта, зазначені в офіційних довідниках, автоматичними визначниками номера й звукозаписною апаратурою;

- розробити план евакуації відвідувачів, персоналу та постраждалих; визначити (уточнити) завдання служб охорони, безпеки об'єкта при евакуації;

- у випадку загострення криміногенної обстановки в регіоні ввести чергування співробітників підрозділів безпеки, підсилити контроль за роботою особового складу охорони, регулярно здійснювати перевірки несення служби в денний і нічний час;

- сформувати в кожній черговій зміні охорони, групи негайного реагування. Під час щоденних інструктажів уточнювати розрахунок особового складу, що заступає на чергування, звертати особливу увагу на доведення оперативної обстановки на об'єкті, а також на необхідність посилення пильності й підвищення відповідальності співробітників;

- силами співробітників підрозділів охорони й безпеки організувати проведення систематичних обходів й оглядів об'єкта і прилеглої до нього території з метою своєчасного виявлення підозрілих предметів й запобігання закладки вибухових пристроїв, а також установлення сторонніх осіб, що проявляють підвищений інтерес до об'єкта;

- регулярно проводити перевірки підсобних приміщень і територій, не допускати перекриття шляхів евакуації людей і транспорту;

- увести в практику систематичне проведення перевірок проходження сигналів оповіщення від чергової зміни охорони до посадових осіб об'єкта, а також стану засобів оповіщення персоналу;

- організувати практичні тренування зі співробітниками охорони і персоналом щодо дій під час виникнення надзвичайної ситуації терористичного характеру;

- провести інструктивні заняття з персоналом про порядок дій під час прийому телефонних повідомлень із погрозами терористичного характеру й правилах поведінки з письмовими анонімними матеріалами;

- звернути увагу на неприпустимість прийому для зберігання від сторонніх осіб будь-яких предметів та речей;

- під час укладання договорів оренди приміщень об'єкта обов'язково внести умови, що дають право підрозділам безпеки здійснювати перевірку зданих в оренду приміщень;

- здійснювати заходи щодо більш ретельного підбору персоналу об'єкта, зокрема допоміжного складу (чергових, ремонтників, прибиральників тощо). Більш ретельно здійснювати перевірку й допуск на об'єкт фахівців сторонніх організацій;

- звільнити від зайвих предметів службові приміщення, сходові клітини, приміщення, де розташоване технічне устаткування;

- забезпечити регулярне видалення з будівель відходів, за можливості звільнити територію від будівельних лісів та металевого сміття: контейнери – сміттєзбірники встановити поза межами будівель об'єкту;

- довести до всього персоналу номери телефонів, за якими необхідно повідомити правоохоронні та інші органи у разі виявлення підозрілих предметів або ознак загрози проведення терористичного акту.

Ознаки, що можуть вказувати на наявність вибухового пристрою:

- виявлення безгоспного предмета у будь-якому вигляді та незвичному місці (сумка, згорток, дитячі іграшки (канцелярське приладдя), пакети, пакувальні матеріали (цукерки, морозиво, цигарки тощо) або предмети, зовні схожі на гранату, міну, снаряд) у місцях перебування великої кількості людей (навчально-освітніх установах, торгівельно-розважальних закладах, об'єктах транспорту тощо), поблизу пожежо- і вибухонебезпечних об'єктів, розташування різного роду транспортних та інженерних комунікацій;

- наявність на виявленому предметі дротів, мотузок, ізоляційної стрічки, скотчу;

- підозрілі звуки, цокання годинника, які лунають від предметом;

- від предмета виходить характерний запах мигдалю або інший підозрілий запах, на зовнішній оболонці присутні масні плями.

Чинники, що є підставою для підозри:

- перебування на місці небезпечної знахідки невідомих осіб до виявлення цього предмета,

- наявність погроз, висловлених особисто, по телефоном або в поштових відправленнях.

2. Дії персоналу об'єкта під час виявлення невідомого предмета, схожого на вибуховий пристрій:

- суворо забороняється самостійно здійснювати з виявленим підозрілим предметом будь-які дії, а саме: не наближатися, не торкатися, не відчиняти, не переміщувати знахідку, не заливати її рідиною, не засипати піском і ґрунтом, не користуватися радіо- й електроапаратурою, переговорними пристроями (зокрема мобільними телефонами);

- негайно повідомите про виявлений підозрілий предмет (вказавши точне місце його перебування, час виявлення та зовнішній вигляд) своєму керівництву або черговій службі (службам безпеки, охорони) об'єкта, а у разі неможливості встановлення зв'язку з ними особисто правоохоронному органу **УМВСУ – тел. 102, УСБУ – тел. (0472) 37-92-44 чи підрозділу Управління ДСНС за телефоном 101.** Надалі дійте за їхніми вказівками.

Дії посадових осіб об'єкта, які отримали інформацію про виявлений предмет із ознаками вибухового пристрою:

- дайте вказівку не наближатися, не торкатися, не відчиняти, не переміщувати знахідку, не заливати її рідиною, не засипати піском і ґрунтом, не користуватися радіо- й електроапаратурою, переговорними пристроями (зокрема мобільними телефонами);

- зафіксуйте точне місце перебування й час виявлення підозрілого предмета, а також установчі дані осіб, що знайшли предмет. Забезпечте їхню присутність до моменту прибуття представників правоохоронних органів;

- терміново повідомите про подію своєму керівництву (черговій службі, службам безпеки, охорони об'єкту) й через нього або особисто місцевому правоохоронному органу МВСУ за телефоном - «102», СБУ – (0800-501-482) чи підрозділу ДСНС за телефоном - «101»;

- при наявності підстав (існуванні реальної загрози життю та здоров'ю людей внаслідок очікуваного вибуху) організуйте евакуацію персоналу, використовуючи маршрути, віддалені від місця перебування підозрілого предмета;

- дайте вказівку співробітникам охорони оточити місце розташування предмета, знаходитися на безпечній відстані від нього або в місцях, що забезпечують захист (кут будівлі, колонна, товсте дерево, автомобіль та ін.) і вести спостереження;

- у разі потреби організуйте відключення побутових і виробничих комунікацій газу, води й електрики;

- посильте контроль за роботою особового складу охорони по всьому об'єкту;

- не знижуючи рівень охорони об'єкта, забезпечте можливість безперешкодного проходу або проїзду до предмета співробітників і транспорту органів реагування (МВС, СБУ, ДСНС, управління охорони здоров'я та ін.);

- надайте можливість прибулим правоохоронцям опитати заявника та інших осіб, які володіють інформацією про подію, що сталася;

- далі дійте за вказівками представників правоохоронних органів.

3. При надходженні погрози по телефоном:

Телефон є засобом зв'язку, який найчастіше використовують як злочинці (для передачі повідомлень про закладені бомби, захоплення людей і пред'явлення політичних або інших вимог), так і “телефонні хулігани”, які висловлюють уявні погрози. Приймаючи анонімне телефонне повідомлення про можливе здійснення актів тероризму, необхідно пам'ятати, що вони несуть важливу криміналістичну інформацію, тому в розмові з анонімом необхідно запам'ятати й зафіксувати на папері якнайбільше даних.

Дії особи, що отримує телефонне повідомлення:

- зафіксуйте дату, час й тривалість анонімного повідомлення, місце установки та номер телефону, на який воно надійшло, приналежність конкретному підрозділу і співробітнику;

- під час розмови запишіть фонограми анонімного повідомлення, визначення номера телефону анонімного абонента шляхом використання технічних можливостей даного телефонного апарата. Якщо відсутні такі можливості, через співробітників, що знаходяться поруч, спробуйте повідомити про анонімне повідомлення чергового об'єкта (службу безпеки, охорони), правоохоронні органи за телефонами МВСУ за телефоном - «102», СБУ – (0800-501-482) чи підрозділу ДСНС за телефоном - «101»;

- при одержанні анонімного повідомлення спробуйте “зав'язати розмову” з анонімом й з'ясувати конкретну інформацію про його особу, професію, місце перебування і, якщо можливо, схилити до добровільного відмовлення від задуманої акції. У будь-якому випадку постарайтесь під час розмови отримати відповіді на такі запитання:

куди, кому, за яким телефоном телефонує ця особа?

які конкретно (дослівно) вимоги вона висуває?

висуває вимоги особисто, виступає в ролі посередника або представляє якусь групу осіб?

на яких умовах погоджується відмовитися від задуманого?

як і коли з нею можна зв'язатися?

кому ви можете або повинні повідомити про цей дзвінок?

При цьому намагайтеся добитися від особи, що телефонує, максимально можливого проміжку часу для прийняття вами та вашим керівництвом рішень або здійснення якихось контрзаходів;

- після закінчення розмови з анонімом негайно повідомите про її зміст своєму керівництву або черговій службі (службам безпеки, охорони) об'єкта, а у разі неможливості встановлення зв'язку з ними - особисто МВСУ за телефоном - «102», СБУ – (0800-501-482);

- із пам'яті складіть детальний опис висловлених погроз або повідомлень про передбачувані акти тероризму, а також висунутих ультиматумів та інших вимог;

- усі дані про зміст погроз або вимог, викладених анонімним абонентом, характеристику його голосу, мови, манери викладу погроз і вимог повідомите своєму керівництву (черговому об'єкта, відповідальним особам служб безпеки, охорони) чи представникам правоохоронних органів;

- для уникнення поширення чуток і паніки обговорювати отриману від аноніма інформацію з іншими співробітниками не рекомендується;

- під час надходження погрози на телефонний апарат, що має пристрій для автоматичного визначення номера і звукозаписним пристроєм, відразу після завершення розмови з анонімом потрібно витягнути касету (магнітний носій інформації) з аудіозаписом та вжити заходів щодо її збереження. негайно встановити на її місце нову касету для запису можливого наступного дзвінка зловмисника.

Дії посадових осіб об'єкта, яким повідомили про надходження телефонного дзвінка з інформацією терористичного спрямування:

- забезпечте негайне доведення одержаної по телефоном інформації до відома свого керівництва (чергового об'єкта, відповідальних осіб служб безпеки, охорони) й через нього або особисто до МВСУ за телефоном - «102», СБУ – (0800-501-482) чи підрозділу ДСНС за телефоном «101», чи до інших органів державної виконавчої влади;

- уживайте необхідних заходів із попередження й локалізації негативних наслідків, передусім у разі потреби організуйте евакуацію людей, що потрапляють в зону вірогідного ураження, згідно з планом евакуації;

- забезпечте безперешкодну роботу на місці події оперативно-слідчих груп та спеціальних підрозділів правоохоронних органів.

4. Під час надходження погрози в письмовій формі:

Погрози в письмовій формі можуть надійти в організацію як поштою, так і в результаті виявлення різного роду анонімних матеріалів (записки, написи, інформація, що записана на дискеті тощо).

Дії персоналу та посадових осіб під час отримання анонімного матеріалу, що містить ***погрози терористичного характеру:***

- поведіться з матеріалом максимально обережно, помістіть його в чистий, що щільно закривається, поліетиленовий пакет або файл (край яких доцільно скріпити скотчем або степлером) та помістіть в окрему жорстку папку;

- намагайтеся не залишати на документі відбитків своїх пальців. Користуйтеся пінцетом або беріть документ торкаючись лише його країв;

- якщо документ надійшов у конверті, його відкриття здійснюється лише з правого чи лівого краю обережним відрізанням країв ножицями;

- зберігайте все: сам документ із текстом, будь-які вкладення, конверт та обгортку, нічого не викидайте;

- не збільшуйте коло осіб, ознайомлених зі змістом документу;

- упаковані вказаним способом анонімні документи надайте правоохоронним органам із супровідним листом, в якому мають бути зазначені конкретні ознаки анонімних матеріалів (вид, кількість, у який спосіб і на чому виготовлені, з яких слів починається і якими закінчується текст, наявність підпису та т. ін.), а також обставини, пов'язані з їх розповсюдженням, виявленням або отриманням;

- анонімні документи не повинні зшиватися, склеюватися, на них не дозволяється робити підписи, підкреслювати чи обводити окремі місця в тексті, писати резолюції та вказівки, також забороняється їх м'яти та згинати.

Під час виникнення резолюцій та інших написів на супровідних документах не повинно залишатися відбитків на анонімних матеріалах.

Реєстраційний штамп проставляється лише на супровідних листах організації й заявах громадян, що передали анонімні документи до інстанцій.

У випадку вибуху необхідно негайно організувати й забезпечити виконання таких основних заходів:

- за списком екстреного оповіщення викликати на об'єкт пожежних, швидку допомогу, рятувальників, комунальні служби (газ, електрика, тепло);

- за списком екстреного оповіщення повідомити про подію керівництво (адміністрацію) підприємства та правоохоронні органи;

- організувати евакуацію персоналу з вогнища вибуху, зруйнованих або ушкоджених вибухом приміщень;

- до прибуття служби швидкої допомоги надати постраждалим первинну медичну допомогу;

- відключити подачу електроенергії, газу, води, тепла в ушкоджені вибухом приміщення;

- оточити місце вибуху силами служб охорони, безпеки і забезпечити його ізоляцію до прибуття компетентних органів;

- наявними силами організуйте огляд прилеглої території з метою виявлення інших закладених вибухових пристроїв;

- при виникненні пожежі вжити заходів щодо його гасіння власними силами і наявними протипожежними засобами.

6. Захоплення заручників:

Дії персоналу об'єкта під час виявлення ознак захоплення заручників:- негайно повідомите про надзвичайну подію своєму керівництву або черговій службі (службам безпеки, охорони) об'єкту, а у разі неможливості встановлення зв'язку з ними особисто МВСУ за телефоном - «102», СБУ – (0800-501-482);

Водночас вкажіть точне місце та можливо відомі обставини захоплення: кількість заручників, їх місце перебування і стан, наявність потерпілих, кількість терористів, їх озброєння, вимоги, установчі дані тощо. Надалі дійте за їх вказівками, будьте готові надати всю відому вам інформацію правоохоронцям.

Дії посадових осіб об'єкта, які отримали інформацію про захоплення заручників:

- терміново повідомите про подію своєму керівництву (черговій службі, службам безпеки, охорони об'єкту) і через нього або особисто МВСУ за телефоном - «102», СБУ – (0800-501-482) чи підрозділу ДСНС за телефоном «101»;

чи іншим органам державної виконавчої влади. Водночас вкажіть точне місце та можливо відомі обставини захоплення: кількість заручників, їх місце перебування і стан, наявність потерпілих, кількість терористів, їх озброєння, вимоги, установчі дані, обстановка, що складається на об'єкті, вжиті заходи реагування тощо;

- забороняється вступати в переговори з терористами за власною ініціативою;

- у разі можливості організуйте блокування місця події, використовуючи технічні засоби охорони;

- підвищити пильність охоронців на всіх постах. Переведіть систему відеоспостереження об'єкта в режим запису;

- у разі потреби виконуйте вимоги терористів, якщо це не пов'язано з заподіянням шкоди життю і здоров'ю людей, не ризикуйте власним життям;

- у разі вимушеного вступу до переговорів забороняється ініціативно пропонувати терористам будь-які послуги;

- не провокуйте дії, що можуть потягти за собою застосування терористами зброї;

- у разі потреби забезпечте приховану евакуацію персоналу та інших осіб, що знаходяться поза місцем захоплення заручників;

- у разі потреби організуйте надання первинної медичної допомоги потерпілим, що перебувають поза межами уражливої зони;

- припиніть доступ на об'єкт людей і проїзд автотранспорту;

- вживайте заходів до безперешкодного проходу і проїзду на об'єкт співробітників правоохоронних органів;

- організуйте терміновий збір працівників режимних, охоронних та аварійно-рятувальних служб об'єкту;

- після прибуття спецпідрозділів правоохоронних органів надайте їм максимальне сприяння в організації антитерористичних заходів, зокрема: необхідну інформацію щодо обставин захоплення, а також схеми об'єкта, поверхові плани, схеми розташування систем відеоспостереження, вентиляції, електропостачання та ін.;

- надалі дійте відповідно до розпоряджень представника оперативного штабу.

7. Одержання сигналу про евакуацію:

Якщо ви знаходитесь на своєму робочому місці, після отримання сигналу про евакуацію послідовно виконайте наступні дії:

- без створення паніки організуйте заходи із евакуації персоналу та відвідувачів установи за завчасно відпрацьованими відомчою інструкцією та схемами;

- зберіть службову документацію в сейф або в шухляди столу, що закриваються ключем;

- візьміть із собою особисті речі та документи, гроші, цінності;

- закрийте вікна, вимкніть оргтехніку, електроприлади, освітлення;

- візьміть із собою й у разі потреби використовуйте індивідуальні засоби захисту (протигази, респіратор);

- замкніть двері на ключ, ключ залиште в замку;

- залиште приміщення, рухайтесь маршрутами, які позначені в схемах евакуації вашої установи;

- повертатися в залишене приміщення дозволяється лише після відповідної вказівки уповноважених на це осіб.

За інформацією

Міністерства освіти і науки України.